

Зміст

Вступ	2
Розділ І. Теоретичні дослідження вікових особливостей та чинників настрою.....	3
1.1. Суть поняття «настрій».....	3
1.2. Чинники настрою.....	9
1.3. Вікові особливості та чинники, які впливають на динаміку настрою.....	12
Висновок до розділу І.....	14
Розділ ІІ. Вищий навчальний заклад – один із провідних факторів соціалізації особистості студента як фахівця.....	15
2. 1.Методика дослідження настрою.....	15
2.2.Зміни особистісного та соціального розвитку пов'язані зі вступом до ВНЗ.....	20
2.3.Типологічні особливості сучасних студентів.....	21
Висновок до розділу ІІ.....	24
Висновок	25
Список використаної літератури.....	26

Вступ:

Найбільш актуальним є на сьогодні дослідження соціально-психологічної адаптації особистості, яка відображає рівень її взаємодії й інтеграції зі спільнотою і самовизначення в ній, рівень реалізації внутрішніх можливостей людини та її особистісного потенціалу в соціально значущій діяльності, у здатності, зберігаючи себе як особистість, взаємодіяти з навколишнім соціумом за конкретних умов існування. Процес адаптації до нових умов завжди пов'язаний із ламанням певних стереотипів поведінки. При цьому виникає тимчасова дезрегуляція і пошук нової стратегії поведінки та діяльності. Цей стан призводить до психологічного дискомфорту, рівень якого буде залежати від того, наскільки вдало йде добір студентом адекватних способів поведінки у новій ситуації.

Мета : простеження динаміки зміни настрою студентів

Об'єкт дослідження: психо-емоціональний стан студентів

Предмет дослідження: динаміка зміни настрою у студентів

Завдання:

1. Провести теоретичний аналіз
2. Обрати методики для
3. Проаналізувати результати емпіричного дослідження

Пункт 1 Теоретичні дослідження вікових особливостей та чинників настрою.

1.1. Суть поняття «настрій».

Настрій - це більш-менш тривалий емоційний стан, який забарвлює все інше переживання і діяльність людини. Настрої відрізняються різним ступенем тривалості, вираженості, усвідомлення, тому говорять про перехідний і стійкий настрій.

Настрій – це загальний фон сприйняття дійсності. Іноді буває весело, іноді, сумно. Емоції можуть відрізнятися один від одного своєю інтенсивністю і динамічністю. Якщо людина задоволена своїм життям, у неї все йде добре, вона відчуває особливе задоволення. Якщо щось випадає зі звичної колії, виникає незадоволеність, поганий настрій.

Настрій (емоційний тон), як і емоції, можуть бути позитивними або негативними.

Настрій являє собою деяку постійну складову емоцій, тобто величину, на тлі якої відбуваються емоційні коливання. Таким чином, роль настрою в процесі регуляції поведінки полягає в додаванні певної тривалої позитивної або негативної величини повільних емоційних реакцій.

Прийнято говорити про періоди веселого, життєрадісного, оптимістичного, підвищеного настрою і про періодах сумного, зниженого, пригніченого, песимістичного настрою, які забарвлюють відповідним тоном тривалі відрізки життя людини.

Тривалий настрій може забарвлювати поведінку людини протягом декількох днів і навіть тижнів. Відомі випадки такого стійкого настрою, що, переростаючи в властивість особистості, він стає характерним для людини. Кажуть: ця людина похмура особа, або - він веселун і т. п.

Настрій може залежати і від реальних обставин, і від вигаданих ситуацій. До кінця поки не вивчені фактори, від яких залежить настрій, психологія ще тільки починає встановлювати причинно-наслідковий зв'язок між ними.

На сьогоднішній день доведено, що:

- настрої, психологія емоцій є своєрідним моніторингом, який дозволяє аналізувати процеси навколишнього середовища;
- емоційний стан покликаний інформувати суспільство про стан потреб кожного індивіда окремо;
- настрої і психологія в його основі пояснює, а також спонукає людину прийняти певну модель поведінки;
- саме настрої допомагає запустити процеси саморегуляції, що дозволяють адаптуватися до змін умов існування.

Психологічна природа настрою дуже складна і неоднозначна. Доведено, що вона має фізіологічну основу. У формуванні радості, пригніченості, похмурість і щастя лежать гормональні і біохімічні реакції. Як вони запускаються, що впливає на їх інтенсивність, досі до кінця не відомо. Настрої завжди має причину:

- Навколишня природа;
- Події;
- Люди (окремі або група);
- Діяльність або її результат;
- Стан здоров'я і т.п.

Але не завжди ці причини усвідомлюються. Настрої різних людей, викликані однією причиною, можуть бути неоднакові, навіть протилежні.

Характерно, що настрої відбивається на поведінці, забарвлює діяльність людини, стимулює або пригнічує активність особистості. Якщо людина в хорошому, бадьорому настрої, то через призму цього настрою труднощі здаються незначними, робота - цікавою, люди — привітними. Якщо настрої пригнічений, то все дратує, рішення не знаходяться, люди здаються злими.

Якщо ви помічали, поганий настрій часто таїть в собі «інфекційний вірус» - їм за принципом «доміно» або «ланцюгової реакції» можна заразити інших людей. Тобто: ти зіпсував настрій комусь («зігнав зло»), інші - іншому і т. п.

Настрій людини визначається не тільки зовнішніми ситуаціями (що робило б людину занадто простою машиною), але і станом внутрішнього світу людини, його характером і темпераментом. Більш того, стан внутрішнього світу має найчастіше багато більш сильний вплив на настрій людини.

Навчитися керувати настроєм можна і потрібно, для цього слід його (настрій) аналізувати, контролювати.

Напевно, перебувати постійно в гарному настрої просто неможливо, та й, станься таке, адже не буде з чим порівнювати! І абсолютно немає нічого страшного, якщо час від часу ми відчуваємо смуток або досаду, тому що періоди невезення або якихось сумних подій є в житті кожної людини.

Навіть, коли все йде, як треба, і то бувають дні, коли відчуваєш себе не в своїй тарілці, не вміючи навіть пояснити, в чому справа. То й дивує, і лякає, і навіть викликає настороженість, вважаючи такий стан передвісником неприємностей.

Насправді все набагато простіше пояснюється. Щоб у нас був хороший настрій, в мозку повинні утворитися хімічні речовини, в свою чергу, і створюють це саме настрій. Дані активні речовини (ендорфіни) виробляються автоматично, коли ми проявляємо до чого-небудь інтерес, переживаємо приємне хвилювання. Але є у них і один недолік: вони не можуть продукуватися безперервно. Виходить, що людина сама здатна керувати своїм настроєм.

Але напевно ви зустрічали категорію людей, які здатні зіпсувати собі настрій буквально в два рахунки. Більш того, заходячи в своєму вмінні бути нещасними, такі люди можуть довести себе до стресу і депресії. При цьому вони теж використовують силу своєї уяви, але от тільки як?!

Якщо у вас виникають безпричинні на перший погляд спалахи поганого настрою, задумайтесь, що ви переживаєте, про що згадуєте, як оцінюєте те, що

відбувається. Дуже часто люди займаються самобичуванням, наприклад, згадують минуле, всі радощі, що з ними були, виключно в порівнянні з сьогоденням, вважаючи, що все прекрасне пройшло, і вже більше нічого доброго в житті не буде. Вони настільки самі себе в цьому переконують, що тут вже не про поганий настрій може йти мова, а про початок депресії.

Якщо розумно подивитися на ситуацію, то очевидно, наскільки штучно викликане зайве занепокоєння тисне на нас психологічно, вибиває з колії, псує настрій і в результаті приводить до стресу.

Чим настрій відрізняється від емоції.

Настрій не відразу впадає в очі. Оточуючі починають помічати, коли воно досягає певного емоційного порогу. Якщо це відбувається, стають зрозумілими причини.

Саме цей стан є відправною точкою для трансформації настрою в найсильніші емоції. Настрій відрізняється від емоції відсутністю об'єктивної прив'язки. Емоція спрямована на певний об'єкт: на кого або на що-небудь. А психологічна природа настрою показує ставлення до конкретної життєвої ситуації. Емоції короткочасні; описуване явище, навпаки, довгостроково, до того ж, воно володіє меншою інтенсивністю. Воно визначає загальний тонус життя індивіда, задає певний ритм його громадської та соціальної діяльності.

Психологія і настрій – взаємопов'язані явища, які допомагають уникнути сильних затяжних депресій, формувати оцінку можливих результатів конкретної діяльності.

Рекомендації, як поліпшити свій настрій.

Природно, якщо ви, справді, бажаєте впоратися з собою і не втратити безпричинно гарний настрій і радість життя.

- Спробуйте частіше думати про хороше і приємне для вас.
- Говоріть собі кілька разів на день, що у вас все вийде.
- Вчіться розглядати події з позитивної точки зору, так як більшість подій не є ні поганими, ні гарними, а містять в собі і те, і інше. Потрібно

зосередитися на тому, що в тій чи іншій ситуації добре, і як це хороше можна використовувати. Це не механізм самообману, а вміння бачити хороше в будь-яких, навіть найважчих обставинах.

- Частіше хваліть себе. І насправді, чому б не похвалити або навіть не заохотити себе за те, що ви зробили.
- Ніколи не забувайте про винагороду.
- Давайте собі відпочити, іноді відкладаючи навіть важливі справи.
- Для того, щоб завжди бути в життєвому тонусі необхідно навчитися контролювати себе. Не варто ображатися на дрібниці і сваритися з близькими людьми. Також важливо вміти прощати людей, допомагає позбутися негативних і мстивих почуттів, які руйнують людину зсередини.
- На світ потрібно дивитися з гумором. Людина повинна з будь-якої ситуації виходити з посмішкою, навіть якщо його образили або сильно образили. Необхідно сказати собі «Це все нісенітниця і скоро пройде!». Якщо повірити в цю установку, то незабаром весь негатив дійсно залишить ваші думки.
- Не варто закриватися в чотирьох стінах і ображатися на весь мір. В компанії друзів і просто на вулиці людині простіше буде перенести неприємні моменти, які його хвилюють.
- Для підняття настрою важливо внести в своє життя щось нове. Не обов'язково купувати квиток на інший край світу, кидати роботу або сім'ю. Новизна може полягати, як в зміні хобі, так і в зміні стилю одягу. Увага оточуючих відмінно піднімає настрій.
- При виникненні складної ситуації, на яку видається немає виходу, необхідно вчасно зупинитися і озирнутися. Часто люди не здатні приділити достатню кількість часу для того, щоб просто подумати. Думки, як шафа з одягом, вимагають, щоб в них наводився порядок і здійснювалася чистка.

- У житті слід ставитися простіше і звертати увагу на те, що відбувається зараз. Це сприяє майбутнього успіху і позбавить від нав'язливих ідей. Радіти варто навіть найменшим успіхам. Життя занадто коротке, щоб витратити її на зневіру, злість і заздрість.
- Підняття настрою сприяє почуття перспективи. Варто розуміти, що життя - це нескінченний рух і те, що сьогодні здається трагедією, завтра може викликати сміх. Як відомо, ранок вечора мудріший.
- Забудьте про труднощі і неприємності. Часто хочеться лягти на диван і пожаліти себе, проте цього робити не варто. Для поліпшення емоцій необхідно рухатися. Можна прибрати в квартирі, подивитися фільм або відправитися на свіже повітря.

І пам'ятайте, що поганий настрій виправдовує себе тільки тоді, коли є серйозний привід.

1.2. Чинники настрою.

Для більш чіткого розуміння предмета обговорення необхідно розділити настрій, емоційний стан і емоційні реакції, тобто розмежувати поняття, які відносяться до емоційного життя. Реакції – це швидкі зміни емоційного фону у відповідь на якісь зовнішні або внутрішні події. Емоційні стани тривають якийсь період часу, а настрої – це стійка емоційна характеристика.

Причини і фактори, які впливають на настрій, діляться на зовнішні і внутрішні. Зовнішні причини – це ситуації, життєві події, процеси, які задаються ззовні і опосередковуються через наші внутрішні характеристики. Різні люди в одній і тій же ситуації, заданій зовнішнім контекстом, відчувають себе по-різному. Це відбувається тому, що вони по-різному ставляться до ситуації, по-різному її оцінюють, бачать в ній різні наслідки і перспективи. І коли ми говоримо про зовнішні чинники, про погіршення настрою, якихось неприємностей, невдачі, втрати, втрати, то завжди варто пам'ятати, що ці фактори ніколи самі по собі не діють – вони опосередковуються через особисті когнітивні механізми, за допомогою яких людина їх обробляє.

Внутрішні чинники біопсихосоціальні.

Біологічні фактори настрою – це, безумовно, соматична роль здоров'я, тонус нервової системи, деякий біохімічний баланс і дисбаланс. Також до біологічних факторів належать коливання настрою, пов'язані з сезонністю або з добовим часом: є люди, які відчувають пригніченість тільки навесні і восени, в перехідні періоди або, наприклад, тільки вранці, але ніяк не в протязом дня або вечора. Якщо це спостерігається з дитинства або з підліткового віку, то ми припускаємо, що це наслідок внутрішніх механізмів, внутрішніх біохімічних причин.

Якщо говорити про **психологічні чинники**, які впливають на настрій, то можна розглянути настрій як наслідок задоволення базових людських потреб. Коли базові людські потреби задоволені, то настрій найчастіше буває хорошим.

Перша група потреб – в захищеності, безпеці, якийсь передбачуваності – те, що забезпечує людині спокій або відсутність тривоги. Правда, це ще не саме настрої, тому що спокійна людина – це не людина в хорошому настрої, однак це деяка база для того, щоб людина могла якимось чином проживати і переживати своє життя і бути в тому чи іншому емоційному стані. Якщо потреба в безпеці не задоволена і людина переживає пряму або опосередковану загрозу (наприклад, боїться захворіти якимось небезпечним захворюванням, але при цьому для цього немає ніяких підстав), то вона відчуває тривогу, яка її виснажує. Тривале переживання тривоги призводить до того, що людина стає пригніченою, втрачає енергію і паралельно у неї з'являється депресивна симптоматика.

Другий досить потужний фактор – це здатність переживати задоволення і створювати для себе ситуації, в яких задоволення переживається. Це велика проблема для сучасних людей, особливо для жителів мегаполісу: люди не кожен день переживають задоволення і відчувають позитивні емоції – в основному їх життя заповнене рутиною, яку вони виконують і не задаються питанням «Що я зараз відчуваю?». Задоволення і позитивні емоції – це те, що дає психічну енергію. Якщо ми переживаємо позитивні емоції, то ми немов знаходимося в тонусі, стаємо бадьорими і сильними в психологічному сенсі цього слова.

Наступний компонент цієї структури – це переживання з приводу самого себе. Людина не може бути в гарному настрої, якщо відчуває негативні емоції по відношенню до своєї особистості. Якщо ми незадоволені собою, не можемо себе поважати, якщо у нас низька самооцінка, то ми на кожному кроці будемо наштовхуватися на негативні переживання, які будуть впливати на настрої. Почуття опори і поваги до себе, відчуття, що при невдачі ти все одно себе не залишиш, теж вносять вклад в емоційне самопочуття.

Останній фактор, характерний не для всіх, але для більшості, – це самореалізація, тобто розуміння того, що твоє життя для чогось потрібне, що ти залишаєш осмислений слід на цій землі і що це добре не тільки для тебе,

але і для всього світу. Для когось це проявляється у вихованні дітей, для когось – в улюбленій професії, для когось – в захопленні. Цей фактор настрою міцно пов'язаний з перспективою життя, з вічністю, з майбутнім.

1.3. Вікові особливості та чинники, які впливають на динаміку настрою.

Ендогенні афективні розлади найчастіше маніфестують у зрілому віці, але їх дебют спостерігають і в осіб до 30-річного віку, і навіть у передпубертатний період. У дітей депресивні та маніакальні фази перебігають атипово, під маскою різних соматовегетативних розладів і порушень поведінки. Тому діагноз цього розладу в дитячому віці встановлюють лише за можливості ретроспективно вивчити хворобу або спостерігати за її розвитком у динаміці. У підлітків психотичні фази за перебігом подібні до проявів афективних порушень у дорослих. Циклотимічні форми у дітей вирізняються значною атиповістю проявів, що значно утруднює діагностику.

У підлітків найчастіше спостерігають зміни поведінки:

від незначних недиференційованих ознак до клінічно сформованих поведінкових реакцій. У депресивній фазі через згадані порушення складно встановити клінічний тип депресії.

Основному компоненту афективної ланки депресії — симптомам туги та тривоги — у цьому віці властиві рудиментарність, недостатнє оформлення й мінливість.

Гіпоманіакальні стани в пубертатний період при циклотимії також вирізняються атиповістю.

Вікова “модифікація” цього стану проявляється психопатоподібними розладами: розгальмованістю, збудливістю, зарозумілістю, агресією.

Спостерігають тенденцію до збільшення тривалості фаз із віком. Крім того, депресивні фази виникають значно частіше, ніж маніакальні. Інколи психоз маніфестує саме в період пубертату. Перебіг його монополярний. При цьому тривалість депресивних фаз може збільшуватися, а періоди інтермісії стають коротшими. Нерідко у пацієнтів похилого віку спостерігають перехід хвороби в хронічну форму з резистентним до терапії перебігом, що значно погіршує її прогноз. За вікових змін у психопатологічній структурі депресії велику питому

вагу мають іпохондричні розлади, іноді у вигляді іпохондричного нігілістичного маячіння.

З поглибленням депресії посилюються тривожно-тужливий афект, ажитація, маячні ідеї матеріальної втрати. Іноді формується меланхолічна парафренія з маячінням Котара.

Маніакальні стани вирізняються непродуктивністю, одноманітністю. В одних хворих помічають роздратування, гнівливість, інші стають добрішими. Іноді поведінка хворих має ознаки дурощів з гіперсексуальністю та неохайністю. Часто виявляють легкодухість, мегаломанічні маячні ідеї, що створюють враження зниження інтелекту за органічним типом. Але ці симптоми зникають після завершення маніакальної фази.

Висновок до першого розділу.

Настрій – це загальний фон сприйняття дійсності. Іноді буває весело, іноді, сумно. Емоції можуть відрізнятися один від одного своєю інтенсивністю і динамічністю. Якщо людина задоволена своїм життям, у неї все йде добре, вона відчуває особливе задоволення. Якщо щось випадає зі звичної колії, виникає незадоволеність, поганий настрій.

Настрій (емоційний тон), як і емоції, можуть бути позитивними або негативними.

Настрій являє собою деяку постійну складову емоцій, тобто величину, на тлі якої відбуваються емоційні коливання. Таким чином, роль настрою в процесі регуляції поведінки полягає в додаванні певної тривалої позитивної або негативної величини повільних емоційних реакцій.

Очевидно, що єдиний вихід із зачарованого кола полягає в позитивному образі мислення, в орієнтації на гарне, гідне похвали. Від вас вимагається лише одне - розкрити очі на це. І тоді ви не тільки піднімете настрій собі, але й іншим буде приємно з вами спілкуватися. В остаточному підсумку, наше життя це те, що ми про нього думаємо!

Розділ II. Вищий навчальний заклад – один із провідних факторів соціалізації особистості студента як фахівця.

2.1. Методика дослідження настрою.

Мета дослідження: діагностика настрою як емоційного стану особистості.

Матеріали та обладнання: шкала кольорового діапазону настроїв, набір із 8 кольорів, запропонований А. М. Лутошкіним, до якого входять: червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, фіолетовий, чорний та білий. Цей комплект складають із кольорового паперу у формі квадратів розміром 3 x 3 см.

Процедура дослідження

Дослід проводять за методикою “кольоропису” як з однією особою, так і з групою до 16—20 осіб. У разі групового інструктування кожного учасника має бути забезпечено набором кольорів, з якого потрібно вибрати той, що відповідає настрою.

Для визначення емоційного стану за допомогою кольору тим, хто бере участь у дослідженні, пропонується шкала кольорового діапазону настроїв і пояснюється принцип її використання.

Шкала кольорового діапазону настроїв:

Таблиця №1

червоний	захоплений
оранжевий	радісний
жовтий	приємний
зелений	спокійний і врівноважений
блакитний	сумний
фіолетовий	тривожний
чорний	вкрай незадовільний
білий	важко сказати

Інструкція досліджуваному: “Подивіться на шкалу кольорового діапазону настроїв. Орієнтуючись на позначення кольорів цієї шкали, виберіть із свого кольорового набору той колір, що відповідає Вашому настрою сьогодні.”

Діагностика настроїв може бути одноразовою, і тоді досить одного дня досліді. Але може бути поставлено завдання дослідити динаміку настроїв за деякий відрізок часу, тоді досліді повторюються щодня протягом тижня, місяця або триваліше.

Завдання дослідника — фіксувати настрій, визначений досліджуваним у кольороматриці за допомогою кольорових олівців чи фломастерів.

Оперативна кольороматриця настроїв учасників дослідження має такий вигляд.

Оперативна кольороматриця настроїв

Таблиця №2

№ п/п	Ініціали учасника дослідження	Дата дослідження (число і місяць)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	і тд.
1	Бейсюк М.М										
2	Пліхтяк О.М										
3	Кіцул А.В										
4	Копцюх І.А										
.....	і тд...										

Настрій кожного учасника фіксується в клітинці на перехресті його номера або прізвища з днем, що відповідає даті дослідження.

Окрім фіксації в кольороматриці результатів самодіагностики настроїв учасників, дослідникові важливо вести щоденник спостережень.

У щоденнику записують, відповідає чи не відповідає самодіагностований настрій реальному, а також основні події дня, які могли вплинути на настрій, якщо вивчається їхня динаміка в групі студентів.

Наприклад: майбутній екзамен, результати контрольних робіт, святкові дні та ін.

Обробка результатів

Результати потрібно обробляти в тому разі, коли досліджується одночасно група учасників або коли проводиться багаторазове самодіагностування настроїв учасників.

Мета обробки результатів: підрахунок індивідуальних та групових показників настроїв.

Для отримання індивідуальних показників настроїв підраховують частоту, з якою трапляється кожний колір, представлений у шкалі кольорового діапазону настроїв.

Щоб порівняти настрої всіх учасників дослідження, складають підсумкову кольороматрицю настроїв.

У кольороматриці літерами або за допомогою замальовки відповідної кількості клітинок кольором, що означає настрій, фіксують кількість днів, коли був той чи інший настрій. При цьому починають із захопленого, потім із радісного, далі — з приємного і т. д.

Підсумкова кольороматриця настроїв

Таблиця №3

№ п/п	Ініціали учасника дослідження	Дата дослідження (число і місяць)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	і тд.
1	Бейсюк М.М	ч	ч	ч	о	о	о	ж	ж	з	
2	Пліхтяк О.М	ч	ч	о	о	ж	з	б	б	ф	
3	Кіцул А.В	ч	о	о	о	ж	ж	ж	з	з	
4	Копцюх І.А	ч	о	о	ж	ж	ж	ж	з	б	
.....	і тд...										

Аналіз результатів

Аналіз даних оперативної кольороматриці настрою можна проводити і щоденно, і в кінці кожного тижня, а також у кінці кожного місяця.

Щоденний аналіз даних кольороматриці співвідноситься з реальними життєвими подіями досліджуваного. Такий аналіз допомагає людині розібратися в причинах своїх хвилювань, є гарним засобом емоційного самоконтролю. При цьому важливо встановити ступінь адекватності емоційного реагування індивіда залежно від подій його життя.

Загальна оцінка емоційного стану відповідає настрою, що переважає за весь період дослідження, таким може бути тиждень, місяць і т. п. Ця оцінка передбачає можливість відхилень від норми в переживаннях, в емоційних станах досліджуваного. До таких відхилень належать:

- дуже затяжний стан суму, тривоги, незадоволеності;
- невідповідність емоційних станів життєвим ситуаціям;
- надмірна, хронічна емоційна збудженість (у формі радісно-піднесеного настрою);

- різка полярність у тональності емоційних станів;
- тривала одноманітність емоційних станів.

У процесі аналізу важливо врахувати, що деякі хронічні захворювання людини, наприклад, гастрит, холецистит, хвороби серця тощо, дуже впливають на емоційний стан особистості, змінюючи життєвий тонус, активність і характер реакцій. До факторів, які дуже впливають на настрій людини, належить емоційно-психологічний клімат у родині, в навчальній групі та стосунки з друзями і коханими.

2.2.Зміни особистісного та соціального розвитку пов'язані зі вступом до ВНЗ

Студентство визначають як своєрідну мобільну групу, метою діяльності якої є засвоєння за спеціально організованою програмою соціально-професійних ролей, підготовка до виконання важливих соціальних функцій: професійних, культурологічних, громадсько-політичних, сімейних тощо. Головними напрямками життєдіяльності студентів є професійне навчання, особистісне зростання й самоствердження, розвиток інтелектуального потенціалу, духовне збагачення, моральне, естетичне, фізичне самовдосконалення. Студент вищого навчального закладу - це молода людина, яка характеризується професійною спрямованістю, готується до висококваліфікованого виконання функцій фахівця в певній професійній галузі [9; 185]. Студентський вік припадає переважно на період пізньої юності або ранньої дорослості. В цей час закінчується фізичне дозрівання організму, набувається та ступінь духовної зрілості, яка дозволяє самостійно вирішувати питання вибору професії, участі у виробничій праці після закінчення школи чи вузу. В юності різко активізується ціннісно-орієнтаційна діяльність. Чи йде мова про пізнання власних якостей, чи засвоєння нових знань, чи про відношення зі старшими та однолітками, юнак особливо занепокоєний їхньою оцінкою і намагається будувати свою поведінку на основі свідомо обраних або засвоєних критеріїв і норм [6.с.123].

2.3. Типологічні особливості сучасних студентів

У психології широко використовується типологія особистості – класифікація людей на групи за певними істотними ознаками. Розрізняють такі підходи до типології: за однією основою, за декількома ознаками, за співвідношенням ознак, за «прототипом». [10.с.203]

Хоча всі ми різні, однак культура певного соціального середовища в конкретний історичний момент накладає глибокий відбиток на психологію особистості, формує як індивідуальні її відмінності, так і типові особливості. «Діти більше схожі на свій час, ніж на своїх батьків» – відоме спостереження народної педагогіки.

Які ж типові молодіжні прояви викликало сьогодення? Чим не схожі нинішні студенти на своїх попередників?

За рівнем професійної спрямованості М. І. Дьяченко, Л. А. Кандилович розглядають таку типологію студентів:

Перший тип – студенти з позитивною професійною спрямованістю, яка зберігається протягом усього періоду навчання. Вона обумовлена чітким уявленням про майбутню професію. Орієнтація в професійній сфері пов'язана з привабливістю змісту фаху, його відповідністю власним здібностям, високою соціальною значущістю. Ці студенти характеризуються високим рівнем активності.

Другий тип – студенти, які остаточно ще не визначилися у своєму ставленні до професії. Здебільшого вибір фаху не має чітко вираженої професійної мотивації, інформація про професію поверхова. Головна орієнтація у професійній сфері пов'язана з соціальними можливостями, що надаються професією, із широким застосуванням спеціальності та перспективою успішної професійної кар'єри. Для більшості студентів цієї групи прийнятним є компроміс між негативним (або індіферентним) ставленням до професії та

продовженням навчання у ВНЗ. Через це їхня активність характеризується непостійністю, чергуванням спадів і підйомів.

Третій тип – студенти з негативним ставленням до професії. Мотивація вибору обумовлена переважно загальновизнаними в суспільстві цінностями вищої освіти. Рівень їх уявлень про професію низький. У фаховій сфері приваблює матеріальна винагорода, соціальні можливості, що надаються професією (можливість працювати в місті, тривала відпустка тощо). Показники активності невисокі й дуже нестійкі.

Залежно від ставлення студентів до професійного навчання і громадської роботи, за їх соціальною активністю та позанавчальними інтересами можна виокремити такі групи (або типи) студентів:

1 тип: Студенти, яким притаманний комплексний підхід до мети та завдань професійного навчання. Вони мають широкі пізнавальні інтереси, допитливі, ініціативні, успішно навчаються з усіх предметів. Багато читають додаткової літератури, самі активно шукають нові аргументи, додаткові обґрунтування, порівнюють інформацію і знаходять істину, зацікавлено обмінюються думками з товаришами, перевіряють достовірність своїх знань.

Студент такого типу має орієнтацію на широку спеціалізацію, на різнобічну глибоку професійну підготовку. Він бере активну участь у роботі наукових гуртків або навіть проводить наукові дослідження разом із викладачем. Ці студенти активні в громадській роботі, знаходять час для відвідання театру й музею, зайняття спортом тощо. [5.с.230]

2 тип: Студенти, які чітко орієнтуються на вузьку спеціалізацію. Хоча пізнавальна діяльність студента й виходить за межі навчальної програми, проте на відміну від першого типу, якому притаманне подолання рамок навчальної програми нібито в ширину, то цей вихід здійснюється в глибину.

Для цієї групи студентів притаманне цілеспрямоване, вибіркове набуття лише тих знань, умінь і навичок, які необхідні (на їх думку) для майбутньої професійної діяльності. Ці студенти добре й відмінно навчаються з предметів, що пов'язані з їхньою спеціальністю, не виявляючи при цьому належного інтересу до суміжних наук і дисциплін. [15.с.203]

Система духовних запитів студента звужена рамками професійних інтересів і тими, які перебувають поблизу них.

3 тип: Цю групу складають студенти ледарі та нероби. До вищої школи вони прийшли за вимогою батьків, «за компанію» з товаришем або щоб не йти працювати чи служити в армії. Сфера їх інтересів міститься за межами навчально-професійної діяльності. До навчання ставляться байдуже, постійно пропускають заняття, мають «хвости». Якщо їм допомагають товариші (батьки або викладачі), то часто дотягують до отримання диплому.

Висновок до розділу II

У висновках важливо врахувати, що деякі хронічні захворювання людини, наприклад, гастрит, холецистит, хвороби серця тощо, дуже впливають на емоційний стан особистості, змінюючи життєвий тонус, активність і характер реакцій. До факторів, які дуже впливають на настрій людини, належить емоційно-психологічний клімат у родині, в навчальній групі та стосунки з друзями і коханими.

Емоційна чутливість на хвилювання інших, яка в психології називається емпатією, належить до моральних почуттів. Емпатія у формі співчуття або переживання, чи то співрадість чи співсмуток, пов'язана з умінням людини „проникати” в чуттєвий світ інших. У різноманітних життєвих ситуаціях емоційна чутливість залежить від адекватності сприймання переживань людей і емоцій тварин, а також від уявлення про причини, які їх викликали. Така чутливість стає спонукальною силою, спрямованою на допомогу іншим. Тому під час аналізу результатів дослідження потрібно враховувати вплив соціокультурних традицій. Дуже часто юнаки в якійсь мірі приховують свої переживання і не завжди схильні їх рефлексувати, тому в таблиці для інтерпретації Іє рівні емпатичних тенденцій у юнаків і дівчат відрізняються.

Розвиток емоційної чутливості залежить від багатьох факторів, серед яких: ступінь актуалізації потреб у добробуті інших людей, вміння правильно сприймати невербальну інформацію про стан людини або тварини за позою, мімікою, жестами, інтонацією голосу тощо, а також — від життєвого досвіду, від характеру виховання в сім'ї та на навчанні.

Висновок:

Час навчання у вищій школі припадає на специфічний зламний момент у формуванні особистості людини. Це зумовлено рядом вікових та психологічних особливостей. Як відомо, особистість людини формується в її активній діяльності. Головною ж для студентів протягом навчання у вищій школі є навчально-пізнавальна діяльність. Вона полягає не лише в отриманні певної суми знань, а в набутті професійної спрямованості, що особливо важливо для успішної роботи у подальшому як фахівця. В цьому процесі вагому роль відіграє рід чинників, таких як формування позитивної "Я-концепції", розвиток спеціальних здібностей, сприятлива атмосфера в колективі, включаючи і сферу стосунків студентів та викладачів вузу тощо.

Серед шляхів формування професійної направленості варто виокремити такі:

- роз'яснення соціальної значущості обраної спеціальності;
- переконання студентів в можливості оволодіти професією;
- організація навчально-виховного процесу із урахуванням вимог їхньої майбутньої професійної діяльності.

Головною передумовою успішного формування професійної спрямованості студентів є позитивна мотивація вибору спеціальності. Становлення особистості студента як майбутнього фахівця супроводжується "професіоналізацією" психологічних процесів і станів, розвитком професійної спрямованості й самостійності, загальним соціальним і духовним "дозріванням" студента.

Список використаної літератури

1. Барабанова В.В., Зеленова М.Е. Представления студентов о будущем как аспект их личностного и профессионального самоопределения // Психологическая наука и образование. - 2002. - №2.
2. Казанцева Т.А., Олейник Ю.Н. Взаимосвязь личностного развития и профессионального становления студентов-психологов // Психологический журнал. - 2002. - Т.23. - № 6.
3. Леонтьев А.Н. Психологические вопросы формирования личности студента // Психология в вузе. - 2003. - № 1-2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посібник. - К.: 2003. Педагогика и психология высшей школы: Учеб. пособие. /Отв. ред. М. В. Буланова-Топоркова - Ростов-на-Дону: Феникс, 2002.
4. Скрипченко О.В., Лисянська Т.М., Скрипченко Л.О. Довідник з педагогіки і психології. - К., 2000.
5. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. - М.: Академия, 2001.
6. Бех І. Д. Технологія інтимно-особистісного спілкування // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2003. - №1.
7. Блінова О. Є. Відкритість як мотиваційна готовність майбутнього вчителя до педагогічного спілкування // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002.
8. Булах І. С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І. С. Булах, Л. В. Долинська. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002.
9. Бурдейна Л. Діалогічне спілкування як необхідна умова формування моральної культури студентської молоді // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004.
10. Вачков И. В. Полисубъектный подход к педагогическому взаимодействию // Вопросы психологии. – 2007.

- 11.Бех І. Д. Технологія інтимно-особистісного спілкування // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2003.
- 12.Блінова О. Є. Відкритість як мотиваційна готовність майбутнього вчителя до педагогічного спілкування // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2002. –
- 13.Булах І. С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І. С. Булах, Л. В. Долинська. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002
- 14.Бурдейна Л. Діалогічне спілкування як необхідна умова формування моральної культури студентської молоді // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. - №4.
- 15.Вачков И. В. Полисубъектный подход к педагогическому взаимодействию // Вопросы психологии. – 2007. - №3.
- 16.Клюев Е. В. Речевая коммуникация: Успешность речевого взаимодействия: Учеб. пособие для ун-тов и ин-тов. – М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2002.
- 17.Кондратьев С. В. Типические особенности педагогического взаимодействия // Вопросы психологии. – 2004. - №4.
- 18.Корніяка О. М. Педагогічна діяльність і культура педагогічного спілкування // Практична психологія і соціальна робота. – 2003.
- 19.Косило Е. Е. Структурный анализ формирования коммуникативной компетентности у студентов высших учебных заведений // Инновации в образовании. – 2003. - №3
- 20.Крушельницкая О. Б. Условия эффективности перцептивного общения преподавателя со студентами / О. Б. Крушельницкая, А. С. Панасюк // Психологическая наука и образование. – 2003. - №3.
- 21.Мединцев В. О. Деякі теоретичні джерела діалогічного підходу в психології // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. - №9 – 10.
- 22.Медынцев В. А. Диалогическое моделирование психологических взаимодействий // Вопросы психологии. – 2005. - №5.

- 23.Микитюк Г. Ю. Взаємини викладачів і студентів як чинник становлення особистості майбутнього вчителя: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2003.
- 24.Подольак Л. Г. Основи побудови гуманних стосунків з учнями // Психолог на педраді / Упоряд. О. Главник. – К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. –
- 25.Подольак Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи // Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела. – 2008.
- 26.Попова А. А. Модель развития коммуникативных способностей студентов педвуза // Психология в вузе. – 2004. - №4.
- 27.Сергієнко І. М. Підготовка спеціалістів соціонімічних професій до діалогічного спілкування // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. - №1.